

Nogomet v Škofji Loki (1929–1945)

Izvleček

Prispevek se približuje 80-letnici uradnega začetka igranja nogometa v Škofji Loki. V uvodnih odstavkih je podan kratek pregled razvoja nogometa skozi posamezna zgodovinska obdobja, poudarek je na modernem nogometu, ki so ga v Škofji Loki igrali v letih 1929-1945. Nogometni odsek je nastal na pobudo člana telovadnega društva Sokol Iva Berčiča, ki je imel tudi kasneje pomembno vlogo pri razvoju nogometa na Loškem. Igra se je hitro prijela tudi v konkurenčnem Prosvetnem društvu Škofja Loka. V prispevek so vključena še pričevanja znanih loških športnih delavcev, ki so predstavili začetke in razvoj organiziranega nogometa v našem mestu.

Abstract

Football in Škofja Loka (1929–1945)

The contribution approaches the 80th official start of the playing of football in Škofje Loka. The introductory paragraphs contain a short review of the development of football through individual historical periods, with a stress on modern football, which was played in Škofja Loka between 1929 and 1945. A football section was created on the initiative of a member of the gymnastics society Sokol, Ivo Berčič, who also later had an important role in the development of football in Loka. The game quickly took hold also in the competitive Škofja Loka Educational Society. The contribution includes the testimony of well-known Loka sports workers, who presented the start and development of organised football in Škofje Loka.

Zgodovinski prikaz nastanka nogometa v svetu

Zgodovinskih virov o tej igri ni veliko, znano pa je, da začetki segajo v čas okrog leta 2500 pred našim štetjem, saj so že tedaj na Kitajskem poznali igro Tsuchu, v kateri so brcali žogo. Podobne igre so imeli tudi drugod po svetu na primer Stari Rimljani in severnoameriški Indijanci.

O starodavni igri z žogo je leta 1931 v ediciji Sokolski spis objavil zanimiv prispevek, Sokol in nogomet, telovadec, funkcionar in začetnik loškega nogometa Ivo Berčič, ki pravi: "Gotovo je, da ni igra z žogo šele angleškega izvora, temveč je stara približno toliko, kakor človeški rod. Izmed Grkov jo omenja zdravnik Galenus v spisu O igri z malimi žogami. Leta 180 pr. Kristusom govori Poluks iz Naukratisa o neki igri, ki naj bi bila identična z našim nogometom. Več o tem nam povesta rimska pisatelja Marcial in Seneka, pisatelja iz prve cesarske dobe, govorita zaničljivo o igri z žogo "harpastum," ki zapeljuje mladce, da se ob največji vročini izpostavljajo prahu, vsem mogočim sunkom in udarcem.

V nadaljnjem razvoju nogometa vidimo, da se ta neumna in škodljiva igra z žogo ni mogla med mladino zatreti. Angleške slike iz 14. in 15. stoletja nam jasno kažejo, kako priljubljena je bila. Pa ne samo med mladino. Med igralci opazimo tudi bradate možakarje, kako se podijo za žogo; po tedanjem običaju kar po ozkih ulicah srednjeveškega mesta. Vse to v grozo duhovščine in drugih ljudi, ki za žogo niso imeli razumevanja. Nogomet je bil v prejšnjih časih kajpada še precej divja igra. Ranjencev ni nikoli manjkalo. Čisto običajen finale je bil, da sta si skočili obe stranki na koncu tekme v lase, kar se danes gotovo več ne pripeti. Nogomet omenja tudi Shakespeare (1564 - 1616) v Kralju Learu in v Zmešnjavah.

Kljub neugodnim razmeram v 16. in 17. stoletju, ko je na eni strani duhovščina vedno ostreje nastopala proti tej surovi in razuzdani igri, ki moti nedeljski mir in so na drugi strani revolucije in državljanske vojne otežkočale ter odvrčale ljudstvo od igre in zabav, se je nogomet do današnje dobe tako razširil, izpopolnil in udomačil med ljudstvom vsega sveta, da smelo lahko trdim, da se nahaja na višku."

Tisto, kar zdaj poznamo kot evropski nogomet, je nastalo v srednjeveški Britaniji. Njihovi mornarji in trgovci so igro ponesli tudi v najbolj oddaljene koticke sveta in igra se je takoj priljubila. Angleški nogomet je bil priljubljen, vendar tako grob, da so ga srednjeveški kralji kar petkrat prepovedali. V 40. letih 19. stoletja so v angleških šolah s strogimi pravili ta nasilni šport vendarle omejili in s tem omogočili nastanek modernega nogometa. Danes na svetu igra nogomet več kot 120 milijonov registriranih igralcev in vsaj še toliko takih zunaj igrišč in tekmovalnih pravil.

Današnji nogomet je sestavljen iz mnogih skrajnosti: igra ga največ igralcev in držav sveta; igrajo ga revni in bogati; je najbogatejši moštveni šport; tekmovalci so najbolj gledana; tekmovalci so deležni največjih časti in priznanj; znan pa je tudi po izjemnih oblikah nasilja in je edini šport, ki je sprožil vojno med dvema državama. Najbolj popularen in kakovosten nogomet igrajo v Evropi in Južni Ameriki, Brazilija je bila že petkrat svetovni prvak.

Prvi začetki nogometa v Škofji Loki

Ivo Berčič je bil razgledan telovadec Loškega sokola. Zagovarjal je vsestransko dejavnost in društveni upravi večkrat predlagal, da bi v program dela poleg telovadbe na orodju vključili še lahko atletiko, nogomet, smučanje in plavanje. Bil je mnenja, da bi tako povezane dejavnosti lepo dopolnjevale druga drugo. Prednosti takega načina dela je videl v povečani množičnosti, vadbi na prostem in vsestranskem učinku telovadbe in športa na zdravje mladine.

Na seji upravnega odbora, 13. junija 1929, je predlagal, da se v društvu ustanovi nogometni odsek, ki bo združil vse športnike v Sokolu. Kljub različnim stališčem odbornikov je bil prejet sklep, da se nogometni odsek ustanovi. Ker večjih nasprotovanj ni bilo, so 23. junija 1929 sklicali občni zbor odseka. Zbora se je udeležilo 44 članov društva in se vsi takoj prijavili kot aktivni igralci. Sprejeli so pravilnik, izvolili izvršni odbor in razdelili dolžnosti: predsednik Otmar Sever, podpredsednik in tajnik Ivo Berčič, kapetan ekipe in trener Marjan Žigon, gospodar Janko Primožič, člani pa: Franc Dolenc mlajši, Janko Potočnik, Jože Kavčič, Pavle Kavčič in Henrik Wimer.

Ivo Berčič(1907-1937),
pobudnik za ustanovitev
nogometnega odseka TD
Sokol Škofja Loka, 1929.

Upravni odbor Telovadnega društva Sokol Škofja Loka so več let, z manjšimi spremembami, vodili isti ljudje. Delovanje nogometnega odseka so odobrili na seji 13. junija 1929. (Ivo Berčič, zadnja vrsta, tretji z leve)

Odsek je takoj začel z delom. Treninge so imeli dvakrat tedensko. Uprava je bila zadovoljna z vnetimi igralci in jih je v prizadevanjih podpirala. Veselje igralcev pa se je podvojilo, ko so se pričele tekme. Prvo tekmo so odigrali z nogometnim odsekom Sokolskega društva Kranj, kasneje pa tudi z drugimi klubi Gorenjske in Ljubljane.

Na občnem zboru telovadnega društva Sokol, 15. januarja 1930, je predsednik nogometnega odseka O. Sever podal naslednje poročilo:

"Odsek marljivo deluje. Članstvo je z velikim veseljem in le s Sokolu lastno voljo na delu. Odsek šteje 32 izvršujočih članov in 14 podpornih, naraščaj nad 16 letom vodi pazljivo brat Berčič. Od 11 odigranih tekem je izgubil odsek samo eno. Odsek je nastopal v tekmah z dvema moštvoma. V teh je zabilo prvo moštvo od početka sezone v juliju, do zaključka v novembru 116 golov, dočim jih je prejelo samo 41. V ljubezni do nogometnega športa, ki služi le kot izpopolnitev društveni telovadbi, bo odsek v prihodnjem letu še stopnjeval svoje delo.

V prvi postavi odseka, ki je nastopil v tekmi s športnim klubom Kranj, so bili bratje: golman Vilko Grundner, branilca: Pavel Eržen in Marjan Žigon, krilci: Pavel Kavčič, Jože Kavčič, Drago Vraničar, napadalci: Janko Schollmayer, Ivo Berčič, Vili Ankele, Drago Karaši. Prvo ekipo so dopolnjevali z igralci drugega moštva: Zoran Deisinger, Franc Ankele, Jožko Pecher, Tine Savnik, Franc Otujac in drugi. Naj navedem par rezultatov uspešnih nastopov škofjeloške enajsterice:

Prvo moštvo odseka je zmagalo v letu 1929 v tekmah s SK Kranj 6 : 4 in 6 : 2; s SK Tržič 12 : 0, s SK Medvode 12 : 0 in dr., poraženo pa je bilo po SK Bratstvu z Jesenic z rezultatom 3 : 5."

Tudi naslednje leto so odsek vodili isti funkcionarji. Napredek je bil še hitrejši. Število članstva se je povečalo, na predtekmovanjih pa je nastopilo še rezervno moštvo. Društvena uprava je z zadovoljstvom nagradila prizadevanja nogometašev s tem, da je kupila dve žogi in drese za nastopajoče moštvo.

Odsek je v letu 1930 odigral 26 tekem na področju Gorenjske in Ljubljane. Zgubil je le 7 tekem, število golov pa je bilo 172 : 56 v korist Ločanov. Na skupščini društva je predsednik odseka O. Sever še enkrat javno pohvalil igralce in jih dal za zgled vsem Sokolom.

Leta 1931 je bil imenovan za predsednika odseka Zoran Deisinger, trgovec iz Škofje Loke, ki je izbral v odbor nekaj novih članov. Na prvi seji so razdelili dolžnosti takole: predsednik Zoran Deisinger, podpredsednik Pavle Hafner, tajnik Martin Savnik, kapetan in trener Marjan Žigon, gospodar Janko Primožič, člani pa: Ivo Berčič, Jožko Pecher, Jože Kavčič, Radovan Josić, Viktor in Franc Ankele, Pavle Eržen in Franc Vraničar."

V nadaljevanju pa o nogometnem odseku Ivo Berčič piše: "Z mesecem majem je delo odseka spet oživelo. Društvena uprava je nabavila še dve žogi. Br. Deisinger in Hafner sta nabavila reklamne letake in sta oskrbela povišek ograje pri vrtu g. Okorna. Deloma se je uravnalo tudi igrišče.

Člani - igralci so pričeli z rednimi vajami, tako da se je vršila prva tekma odseka v nedeljo 3. maja 1931 s SK Jadran iz Ljubljane. Končala se je z rezultatom 1 : 1. Pripomniti moram, da je SK Jadran prvak III: razreda Ljubljane. Odsek je nastopil v letu 1931 še v sledečih tekmah: proti SK Sparti iz Ljubljane z rezultatom 8 : 1, proti SK Morava iz Ljubljane z 11 : 1, proti SK Hermes rezultat 1 : 1, proti SK Kamniku z 2 : 4, proti SK Bratstvu iz Jesenic s 5 : 2 in proti prvo-razrednemu SK Grafiki iz Ljubljane s 4 : 4.

Dne 28. junija je odsek gostoval na Jesenicah v revanžni tekmi proti SK Bratstvu z 1 : 2. Rezervno moštvo je odigralo dve tekmi s SK Dunav iz Ljubljane z rezultatom 1: 8 in proti SK Mladika iz Kranja z 10 : 1."

Nato pa Ivo Berčič nadaljuje: "Člani odseka so izpolnili svoje znanje v toliko, da so kos tudi boljšim moštvom Ljubljane.

Ako bo nogometni odsek nadaljeval po začrtani poti, bo nedvomno dosegel še mnogo lepih uspehov. Dosegli jih ne bodo posamezni člani, dosegel jih bo odsek kot celota - v ponos društvu. Nastop sokolskega nogometnega moštva je strumen in enoten, vselej točen in se ne more primerjati z nastopi nediscipliniranih športnikov.

Ponovno poudarjam, da je pravilno gojenje nogometa zdravo za človeško telo, krepi pa tudi voljo človeka.

Poklicani smo, da združimo in prerodimo ves jugoslovanski narod v strogo sokolskem duhu, iz naših društev morajo izhajati ljudje s trdno voljo do dela. Vsako sredstvo za dosego visokega smotra vsestranske izpolnitve človeka, pa moremo le pozdravljati."

Tine Pirc, vsestranski športni delavec v Škofji Loki se je ukvarjal s plavanjem, namiznim tenisom, sodeloval kot pianist pri sestavi in glasbenih spremljavah prostih vaj, z dušo in telesom pa z nogometom. Ob 90 - letnici telovadbe in športa v občini Škofja Loka (1906-1996) je napisal v priložnostni Zbornik zanimiv in tudi poučen prispevek o uvajanju in razvoju nogometa v telovadnem društvu Sokol Škofja Loka, Nogometnem društvu Zvezda Škofja Loka, Prosvetnem društvu Škofja Loka in Nogometnem društvu Sora Škofja Loka. V kroniko pa je zajel še dobri dve desetletji nogometa po drugi svetovni vojni.

Valentin Pirc (1915-2004), zaslužni nogometaš in pisec o zgodovini nogometne igre v Škofji Loki.

Nogometna enajsterica SK (Sportni klub) Sokol Škofja Loka.

Pa si oglejmo povzetek njegovega zapisa: *"Varljivo bi bilo določiti datum začetka nogometa v Škofji Loki, saj se je, kar pomnimo, igralo in nabijalo žogo na en gol na prostoru pred klavnico. Tam v glavnem člani loškega sokolskega društva, mladina pa je dnevno zasedala Zvezdo, to je prostor, kjer stoji danes Gasilski dom. Tu se je zbirala mladina iz mesta in okolice ter se zabavala z različnimi igrami, največ pa so igrali nogomet. Prostor zvezde je bil nekdanj drevored, kar pa mladih igralcev ni motilo, da ne bi bil uporaben tudi za nogometno igrišče.*

Sokolsko telovadišče in nogometno igrišče v Puštalu.

Igrali so kar med gostimi drevesi in na poteh, ki so bile posute z ostrim peskom, kar za bose noge nikakor ni bilo prijetno. Tako je bilo pred letom 1929, ko še nikjer ni bilo videti organiziranega nogometa, njegov začetek pa je vendarle bil ...

Za klavnico je Franc Dolenc st. odstopil prostor za igrišče, ki ga je bilo treba splanirati in označiti. Bilo je nekoliko manjše, kot morajo biti nogometna igrišča, vendar osnovni pogoji za igranje nogometa so bili dani. Publika je gledala tekme s ceste pri Okornu ali ob ograji klavnice. Igrišče za klavnico je zelo blizu mejilo na reko Selščico in se je marsikatera žoga, ki je med tekmo priletela čez gol, znašla v reki. Da pa ni bilo veliko zamud s pobiranjem žog, ki so našle pot v vodo, je poskrbel Tavčar (Bajbi), ki je bil vedno pripravljen skočiti v vodo in žogo vrniti na igrišče. Če je bila voda narasla, na primer jeseni, je bilo za to treba že precej korajže."

Razvoj loškega sokolskega nogometa je za nekaj let zavrla Tyrševa filozofija, češ da nogomet kviri prizadevanja na področju telovadbe, prostih in redovnih vaj. Prof. dr. Tomaž Pavlin pa je v gradivu Razvoj športa (telesne kulture) na Slovenskem opozoril še na pojav snubljenja "kaprarija" igralcev proti materialni nagradi ali zagotovitvi službe in prikriti profesionalizaciji. Loški Sokoli so čutili precejšnje posledice take miselnosti, zlasti na področju množičnosti. Ker podkupovalnih pojavov v nogometnem odseku društva ni bilo, so z delom nadaljevali še bolj zavzeto. Razmere za nogomet v Škofji Loki so se vidno izboljšale šele, ko je lesni trgovec, športni navdušenec, funkcionar in podpornik Franc Dolenc iz Stare Loke 1938 zgradil v Puštalu telovadišče za potrebe sokolskega društva. Prve uradne nogometne tekme pa so bile na njem šele v sezoni 1940/41.

Nato pa T. Pirc nadaljuje: "Na začetku tega zapisa sem omenil nogometni vrvež mladine v Zvezdi. Tod se je zbirala mladina ne glede na politično pripadnost, zato je bilo tu najbolj živahno. Nastopale so razne mladinske ekipe, ki so svoje moči merile z okoliškimi nogometnimi ekipami: Puštalom, Trato in drugimi manjšimi kraji, saj je takrat že skoraj vsaka vas imela svoje mlade nogometaše. Za igrišča drugje smo uporabljali travnike, vendar dostikrat nismo dokončali tekme, ker so nas lastniki prepodili z njih. Zagnanost mladih iz Zvezde je bila v letu

Igralci ND (Nogometnega društva) Sora Škofja Loka na igrišču Poden.

Članska izkaznica Silva Marguča, izdana leta 1934.

1930 tolikšna, da smo ustanovili nogometni klub Zvezda in da je neki naš član izdelal prave značke z zvezdo. Toda to je bilo kakor muha enodnevnica, kmalu se je vse nehalo. Mladega športnega kadra je bilo torej dovolj, toda ni bilo prave organizacijske perspektive za naprej."

Nogometno društvo Sora pri Prosvetnem društvu

"Počasi je začelo oživljati športno življenje tudi v vrstah članov takratnega Prosvetnega društva v Škofji Loki. Ko je bilo

leta 1929 ukinjeno Telovadno društvo Orel, ki se je dotlej ukvarjalo s telovadbo kakor Sokol, je nastalo zatišje, ker je vse kulturno in telovadno življenje kakor izumrlo. Kmalu pa je začel nogomet prodirati tudi v odseke Prosvetnih društev in v letu 1932 že lahko govorimo o prvih nogometnih tekmah med odseki prosvetnih društev Škofja Loka, Žiri, Železniki in Selca ter z odseki drugih sorodnih prosvetnih društev. Nogometnih dresov še nismo imeli; igralci Prosvetnega društva Škofja Loka so v začetku imeli črne klotaste hlačke in zelene majice, čevlje pa pač takšne, kakršne si je kdo lahko nabavil. In vendar se je z začetkom teh nogometnih tekem že kalil nogometni kader, ki je pozneje odigral vodilno vlogo v loškem nogometu.

Životarjenje je trajalo do leta 1934, ko se je iz nogometašev Prosvetnega društva ustanovilo nogometno društvo Sora Škofja Loka. Društvo je registriralo prve svoje igralce pri Nogometni zvezi Slovenije. To so bili: Silvo Marguč, Tine Pirc, Ivan Hafner, Rudi Finžgar, Franc Krmelj, Janez Škrli, Marjan Masterl, Franc Škrli, Jože Pokorn, Miha Škrli in Polde Paulus. Nogometno društvo je vzelo v najem travnik na Podnu, kjer stojijo današnji dijaški dom in srednje šole.

Nogometaši nemške in slovenske ekipe leta 1941.

V letu 1934 smo igrali v glavnem prijateljske tekme, da se je moštvo ustalilo in dovolj okrepilo. Dosegli smo dobre rezultate, čeprav je bilo moštvo zelo mlado. Vendar je najbolj ostala v spominu tekma s SK Hermes iz Ljubljane, ki smo jo pričakovali z velikim strahom in zmagali 7 : 3, kar je bila velika podpora naslednjim bojem. V prvenstvu Gorenjske pač nismo takoj posegli po višjih mestih, saj so bila vsa nogometna moštva na Gorenjskem starejša in bolj rutinirana. S strani Prosvetnega društva je za mlade igralce kot društveni zdravnik skrbel dr. Viktor Kocjančič, ki je bil tudi društveni predsednik.

V letu 1935 je skrb za opremo kluba prevzel Alojz Kmetič, ki je s pomočjo svojih poslovnih prijateljev za moštvo priskrbel nove garniture dresov in čevljev po meri. Nastopili so tudi drugi politični časi in odjuga, ko so začeli k našemu klubu pristopati oficirji in podoficirji Planinskega pešadijskega polka v Škofji Loki. S tem se je klub okrepil, najbolj znani igralci med njimi pa so bili: poročniki Suvajčić, Milenković, Srdanović, Cerkvjenik, Trifunović, podoficirji Franković, Ignjatović, Crnobori in drugi. Na ta način je bilo v ekipi dostikrat več oficirjev kot domačih igralcev. Igre same na sebi pa so bile kakovostne, kar je privabilo obilo stalnih obiskovalcev in prijateljev nogometa ne glede na politično prepričanje. Sem in tja je prišel k nam v kaki prijateljski tekmi pomagat igrat tudi kak član enajsterice loškega Sokola, toda to so bili redki primeri. Nekateri naši igralci prvega moštva so imeli svoja stalna mesta: Silvo Marguč srednji napadalec, Tine Pirc levi branilec, Ivan Hafner leva zveza, Rudi Finžgar desni branilec; ti so tudi dosegli najdaljši igralni staž - čez 13 tekmovalnih sezon (čez 13 let aktivnega igranja).

V letu 1938 so po vojaških direktivah z aktivnim igranjem prenehali v našem klubu vsi oficirji in podoficirji loške garnizije. Kljub tem spremembam pa moštvo ni utrpelo veliko na udarnosti, saj so se klubu pridruževali novi igralci iz Škofje Loke in okolice. Moštvo je imelo redne treninge, ki so jih vodili delno domači igralci, občasno pa smo dobili kakšnega tujega trenerja iz Ljubljane. Slačilnico smo imeli ob igrišču, za umivanje pa smo uporabljali mrzlo Soro, ki je tekla za igriščem. V glavnem je bil NK Sora pred vojno kar močan klub, na Gorenjskem med najmočnejšimi."

Oficirje in podoficirje loškega garnizona je prepoved igranja nogometa v NK Sora zelo prizadela. Zato so ustanovili svoje moštvo, ki je zaradi nenaklonjenega vodstva imelo težave pri organizaciji treningov in tekem z ekipami izven vojašnice. Občasno pa so igrali z bližnjimi moštvi prijateljske tekme.

Napad Nemčije na Jugoslavijo, 6. aprila 1941, in s tem ugašanje loškega nogometa, Tine Pirc opiše takole: "Okupacijska doba od 1941 - 1945 je zatrla obetavno rast loškega nogometa, čeprav so se nemški oblastniki trudili, da bi ohranili pri življenju vsaj nogomet, je le-ta z rastjo vpliva narodnoosvobodilnega boja počasi ugašal. Spočetka je veljalo, da je iz nesodelovanja z okupacijsko oblastjo izvzeta samo udeležba v nogometu. Tako se je rodilo športno društvo, ki je zajelo deloma lahkoatlete, v glavnem pa nogometaše. V loški ekipi so takrat igrali: Stane Grundner, Drago Volenc, Urh Kalan, Stane Rešek, Lojze Berčič, Stane Konstantin, Ivan Kunsterle, Jože Jenko, Tone Gruden, Tone Poljanec, Franc Mrak, Milan Osovnikar, Matija Trebše, Silvo Marguč, Ivan Hafner, Tine Pirc, Franc Škrli, Rudi Finžgar ter Bajželj, Gros in Penko iz Stražišča. Odigranih je bilo precej nogometnih tekem, ekipa je sodelovala v prvenstvu Gorenjske ter z nogometaši iz Feldkirchna in Borovelj. Tekme so bile dobre, saj so slovenski igralci Nemcem povsod pokazali gorenjsko trmo ter v glavnem zmagovali. Naš izlet na

tekmo v Feldkirchen ali Borovlje je bil dobra slovenska nacionalna manifestacija, saj je nogometaše spremljalo tudi do 80 ali več navijačev, ter smo res imeli srečo, da smo jo poceni odnesli iz teh krajev. V letu 1943 so teror, aretacije in drugo nasilje nad prebivalstvom utišali tudi nogomet, saj so številni aktivni igralci odšli v partizane, v boje z nemškimi okupatorjem. V teh bojih ali kot žrtve nacističnega terorja so preminuli naslednji loški nogometaši: Janez Škrlj, ki je padel kot jugoslovanski vojak leta 1941 pri Ptuju, Vilko Grundner in Pavle Eržen, ki sta umrla v koncentracijskem taborišču, ter Peter Kavčič, Jože Kavčič, Polde Paulus, Stane Paulus, Franc Krmelj in Franc Bernik, ki so padli v partizanih."

Čeprav v Škofji Loki nismo zabeležili nadpovprečnih tekmovalnih dosežkov v nogometu, pa je kljub temu treba opozoriti, da bo prihodnje leto 80 let od ustanovitve nogometnega odseka v telovadnem društvu Sokol Škofja Loka. V tem času je bila ustanovljena podlaga za razvoj nogometne igre le za množičnost in rekreacijo. Posamezniki pa so se kljub temu uvrščali na svojih interesnih področjih v slovenski in celo jugoslovanski nogometni vrh, na primer Adolf Gerjol, Peter Poljanec in Jalen Pokorn kot igralci, Janez Krajnik kot funkcionar in Slavo Božnar kot sodnik.

V nadaljevanju prispevka sta predstavljena pomembna nosilca takratnega nogometa, Adolf Gerjol in Urh Kalan. Predstavitev Adolfa Gerjola je nastala na podlagi igralških in organizacijskih zaslug za slovenski in loški nogomet, Urh Kalan pa je pripravil spominski zapis o svoji dolgoletni športni poti kot igralec nogometa in vsestranski telesnokulturni delavec Škofje Loke.

ADOLF GERJOL - Veselje ob žogi

Mladostna leta je preživel v Ljubljani, po drugi svetovni vojni pa vidno zaznamoval športno življenje v Škofji Loki. Bil je med ustanovitelji Fizikalnega društva Škofja Loka, kasneje pa predsednik TVD Partizan Škofja Loka. Do funkcionarjev so ljudje pogosto kritični in se jih naveličajo, A. Gerjola pa so imeli radi in ga spoštovali. V društvu je skrbel za množičnost in kakovost. Poleg orodne telovadbe je podpiral tudi

Adolf Gerjol (1915-2002), najpopularnejši Slovanov napadalec in ljubljanski reprezentant po letu 1930.

nove sekcije: nogomet, odbojko, smučanje, namizni tenis in košarko. Za popestritev dejavnosti je organiziral še šahovsko sekcijo, čeprav je večkrat poudaril, da šah ni šport, ampak le plemenita miselna igra. Minka Bevk, znana loška športnica, je v intervjuju za knjigo Sto let športa v občini Škofja Loka povedala: "Že leta 1945 sem se vključila najprej v Fizikalno društvo, 1952 pa v telesnovzgojno društvo Partizan Škofja Loka. Prav kmalu sem zašla med funkcionarje. Ko je bil izvoljen za predsednika Partizana dr. Adolf Gerjol, so me izvolili za društveno tajnico, Miro Bernik pa za administratorko Partizana in Planinskega društva. Čeprav Gerjol ni bil strog, pa ga pri izpolnjevanju dogovorjenih nalog nismo nikoli razočarali, tako smo ga spoštovali."

Nekaj spominov na igranje nogometa je A. Gerjol zapisal v kroniki ŠD Slovan ob 70 - letnici delovanja (1913-1983).

Zvezde slovenskega nogometa s Slovanovci, 1934. Adolf Gerjol stoji v prvi vrsti, sedmi z leve.

"Rodil sem se v Vodmatu, tako rekoč sredi nogometa, saj je bila moj dom gostilna, ki je bila sedež tedanje Slavije. V njej se je zbiralo veliko število znanih igralcev in prav ti so me že zelo zgodaj navdušili za nogomet. Jemali so me s seboj na tekme, danes na igrišče Ilirije, drugič na igrišče Primorja, potem spet na Hermes in drugam. Komaj sem se dodobra zavedal, me je pot, tako kot mnoge druge v Vodmatu, že zanesla v barake tedanjega Mladinskega doma in na tamkajšnje igrišče. Tam se je igralo od jutra do večera. In že tedaj so iz te množice otrok rasli odlični nogometaši. Tako je bilo, dokler nismo vsi začeli igrati za prvo moštvo Mladike.

V teh letih je Slovan živel. Šele ko so zgradili igrišče v Zeleni jami, je polagoma spet zaživel. Predsedstvo je prevzel dr. Milan Perko, zobozdravnik v Vodmatu, pri katerem sem se učil, in seveda sem moral Mladiko takoj zapustiti in prestopiti k Slovanu. Kmalu smo bili tretji najmočnejši klub v Ljubljani. Med tednom smo večkrat igrali z Ilirijo in Primorjem, ki sta tedaj igrala v prvi zvezni ligi.

Spominjam se tekme proti Primorju, ko sem nekajkrat zapored preigral dolgonogega Slamiča. V enem od napadov pa me je nič kaj obzirno poškodoval. In ko sem ga z vsem spoštovanjem vprašal, zakaj me je tako neusmiljeno udaril, mi je odbrusil: "Zdaj boš vsaj vedel, koga si driblal, mulec!"

Kmalu po pristopu k Slovanu sem bil zelo počaščen, ko me je podzvezni kapetan poklical v ljubljansko reprezentanco in ko sem nastopil z vrsto znanih igralcev."

URH KALAN - Nekaj utrinkov iz mojega nogometnega udejstvovanja

S športnim udejstvovanjem sem se začel ukvarjati potem, ko sem se kot 11-letnik fantič s starši preselil iz Trate v Škofjo Loko. Takoj sem se včlanil v Sokolsko društvo, kjer sem v oddelku deca, kasneje pa pri naraščajnikih, stalno telovadil v dvorani in sodeloval na nastopih s prostimi vajami.

Kmalu me je zamikal tudi nogomet, saj je društvo že od leta 1929 imelo svojo enajsterico in tudi tekmovali so s sosednjimi gorenjskimi klubi. Takrat so imeli igrišče še za klavnico (v Zvezdi), ki pa je bilo majhno in neprimerno, saj je žoga često končala na Okornovem vrtu ali pa v Selščici, ki je tekla zraven. Tako je moral Ožboltov Peter v kopalkah pri vsaki tekmi dežurati, da je lahko hitro odplaval do žoge, če se je ta znašla v vodi.

V začetku sem tudi jaz pobiral žoge, prav kmalu pa sem začel igrati, najprej na desnem krilu, kasneje enkrat pa so potrebovali vratarja in sem pričel braniti med vratnicami. Opremo smo imeli sila skromno, jaz sem en čas brcal kar z gojzarji, ki sem jih imel za smučanje pa pozimi tudi za v šolo.

Naša velika želja po večjem telovadišču in igrišču se je začela uresničevati s pričetkom izgradnje novega telovadišča v Puštalu. To je bil za tiste čase velik projekt, ki so se ga člani Sokola lotili s prostovoljnim delom. Vse delo je potekalo ročno. Najprej so z vagončki odvozili na kup 1/4 metra vrhnje zemlje in kamenje. Tja so nato položili večje skale, nanje malo manjše in tako naprej, na koncu pa so posuli še staro prst in teren zatravili. S tem je bilo doseženo to, da je ostalo igrišče tudi po hudem dežju vedno suho.

Ker sem bil še mlad in ne kaj dosti močan, so mene določili, da sem s starejšim članom Poljanec Francem sadil breze in drugo drevje na notranji strani ograje.

Naši napor pa so bili končani z veličastno otvoritvijo telovadišča 1938, združeno s telovadnim nastopom velikega števila domačih članov, nato tudi drugih iz gorenjskih društev. Na koncu so odigrali še otvoritveno nogometno tekmo.

Od tedaj dalje sem večino svojega prostega časa prebil na igrišču, kot telovadec ali pa nogometaš - vratar v mladinski enajsterici. To so bili srečni in zadovoljni časi, ki pa so se pričeli spreminjati s pričetkom II. svetovne vojne, s prihodom okupatorja.

V začetku smo še vztrajali, trenirali in prirejali tekme. Ker je bila v Loki nastanjena enota planinske divizije vojakov, smo imeli z njimi nekaj nogometnih srečanj. Igrali smo tudi v koroško-gorenjski ligi in hodili gostovat v Kranj, na Jesenice, Tržič, Št. Vid, Borovlje in Feldkirchen. Na gostovanja z vlakom so nas stalno spremljali navijači, ki jih je bilo včasih tudi 100. Mi smo nastopali kot loški klub in beležili tudi nekaj uspehov.

Številčno se je poznalo usihanje igralcev, ker jih je veliko šlo v partizane. V tistem času smo dobili par okrepitev iz Stražišča in mene je v vratih včasih nadomestil Ivo Bajželj.

Priložnostni tiri z vagončki za prevoz zemlje in kamenja pri gradnji nogometnega igrišča v Puštalu (po letu 1936).

Končno je maja 1945 prišla svoboda in na hitro smo se spet zbrali na igrišču in pričeli s treningi in tekmovanji. V začetku smo bili nogometaši v sekciji Fizkulturnega društva in TVD Partizan. Predsednik kluba je bil Tine Savnik, jaz pa sem opravljajal tajniške posle. Kasneje pa smo ustanovili nogometni klub Ločan. Igrali smo v II. slovenski ligi - praktično po vsej Sloveniji (Kranj, Tržič, Jesenice, Št. Peter pri Gorici, Ljubljana, Murska Sobota, Ptuj, Brežice itd). Če smo morali potovati kam dlje, smo morali na vlak že v soboto takoj po kosilu in se vračali v ponedeljek zjutraj.

Spominjam se gostovanja v Murski Soboti, kamor smo prispeli pozno popoldne. Najprej smo se zapodili v slaščičarno in se najedli tort; dobil si jih brez odrezka živilske karte. Po večerji so nam Sobočani priredili zabavo s cigansko glasbo, kjer se je tudi pilo. Vse skupaj se je zavleklo v pozne ali zgodnje ure. Drugi dan smo igrali kot povoženi in visoko izgubili. Vse skupaj pa je bila le taktika gostiteljev.

Spomnim se tudi igranja v Ptuj. Tam so nam pa lepo postregli in to z ocvrtimi piščanci. Pojedel si jih lahko brez živilske karte kolikor si mogel, pa še s seboj smo jih nesli.

Na igrišču Krima na Rakovniku v Ljubljani smo igrali pomembno tekmo, ki se je končala z našo zmago. Ne bi se tega tako spomnil, če ne bi prvič ubranil enajstmetrovko. Od takrat sem postal upoštevan vratar za te najstrožje kazni. To mi je velikokrat uspevalo na podlagi mojega psihološkega trika. Preden je igralec streljal to kazen, sem se vedno premaknil za pol metra od sredine vrat na levo. V tistem, ko je igralec brcnil žogo, seveda tja, kjer je bilo več prostora, to je na desno, sem se jaz vrgel v tisto smer in največkrat mi je uspelo, pa tudi ploskali so mi.

Ubrani sem enajstmetrovko.

Tista potovanja na tekme mi bodo ostala za vedno v lepem spominu. Bilo je veliko veselja, zabave, tovarištva in prijetnih dogodivščin. Pri vsem tem smo preživeli ob skromni malici iz torbe in še to smo delili med seboj.

Naj navedem še najboljše igralce standardnega moštva kluba: vratar: Urh Kalan; branilca: Stane Grundner, Drago Volenc; krilci: Jože Jenko, Matija Trebše, Milan Osovnikar; napadalci: Silvo Marguč, Ivan Hafner, Rudi Finžgar, Franc Mrak in Ivan Kunsterle.

Jeseni leta 1949 sem prenehal z igranjem nogometa - premamilo me je smučanje, pa tudi potrebovali so me, da sem vodil gradnjo smučarske kočice na Starem vrhu.

Poslovilno tekmo sem z drugimi nogometaši - veterani odigral 19. 9. 1970 na stadionu v Kranju.

VIRI IN LITERATURA:

Berčič, Ivo: Sokol in nogomet. Spominski spis Sokolskega društva v Škofji Loki ob 25. letnici (1906-1931).

Ljubljana : Tiskarna Slovenija, 1931, str. 45-48.

Gerjol, Dolfe: Veselje ob žogi. *Kronika SK Slovan*, 1913-1983. Ljubljana : Zveza športnih društev Slovan, 1983, str. 18-19.

Gerjol, Adolf: *Predsedniško poročilo TVD Partizan Škofja Loka*, 1954.

Pirc, Tine: Kronika o razvoju nogometa v Škofji Loki. Ob 90-letnici telovadbe in športa v občini Škofja Loka. *Loški razgledi* 43, Škofja Loka : Muzejsko društvo, 1996, str. 251-255.

Krajnik, Janez: Nogomet v Evropi in naši občini. *90 let telovadbe in športa v občini Škofja Loka 1906-1996* (ur. Ivan Križnar), Škofja Loka : Občina, 1996, str. 96-97.

National Geographic society, Tematska karta, Ljubljana: Založba Rokus, 2006, str. 1-2.

Pavlin, Tomaž: *Razvoj športa (telesne kulture) na Slovenskem* (delovno gradivo).

Bergant, Igor: Zgodovinska razsežnost srečanja s Francozi. *80 let organiziranega nogometa na Slovenskem (1920-2000)*. Ljubljana : Nogometna zveza Slovenije, 2000, str. 13.

Križnar, Ivan: S pomočjo športa so dosegli visoko starost - Minka Bevk. *Sto let športa v občini Škofja Loka, Škofja Loka* : Športna zveza, 2006, str. 191-192.

Summary

Football in Škofja Loka (1929–1945)

Historical sources on the beginnings of football go back to around 2500 BC, when the Chinese were already familiar with a ball and a game called Tsuchu. The ancient Romans, the North American Indians and others throughout the world also already had games similar to football. The well-known Loka sports worker and initiator of football in Škofja Loka, Ivo Berčič, noted in the book, Sokol Notes, from 1931: "It is certain that a game with a ball is not just of English origin, but is as old as mankind". He mentions at the end the Ancient Greeks and their game with small balls.

The contribution describes the considerable confusions that have accompanied football through the centuries. The church was a major opponent of football in the Middle Ages. It warned the population and the authorities of the debauchery and brutality of football, which disturbed the Sunday peace and diverted believers from piety. Even kings of those times often banned the game that caused people difficulties. But all in vain. Neither old nor young respected the bans,

and they kicked on. Only in the 1840s, with strict rules of the game in English schools, were further violence in the streets and parks limited and thus prevented. Conditions were thus created for the further development of modern football.

The aforementioned Ivo Berčič was a prominent gymnast of the Loka Sokol movement. He advocated all-round activity and several times proposed to the society's authorities that they could include in addition to gymnastics on the apparatus also athletics, football, skiing and swimming. He saw the benefits of such work in increasing mass participation, encouraging exercise in the open air and the all-round effect of gymnastics and sport on the health of young people. The administrative council of the society considered at a meeting on 13.6.1929 that, despite individual difficulties, a football section could be founded. A general assembly was already called for 29.6.1929, at which rules and leadership of the section were adopted and thus a date for the start of football in Škofja Loka was also formally established.

The management of the society was satisfied with the working enthusiasm of the players and the leadership of the section. The results of competitions confirmed the good work. The team lost only one out of eleven matches, although they played against teams from the Ljubljana and Gornjejska societies, which had more experience and had been playing for longer. Ivo Berčič noted his satisfaction with the work of the section as follows: "Provided that the football section continues along the planned path, it will undoubtedly achieve many more fine successes. Individual members will not achieve them but the section as a whole - to the pride of the society."

The well-known physical culture worker, Tine Pirc, also wrote about football in Škofja Loka. He was involved in swimming, table tennis, as a pianist in ensembles and in musical accompaniment of free exercises, with mind and body and with football. He wrote about football in the Sokol Physical Training Society Škofja Loka, the Sora Football Club Škofja Loka, the Zvezda Football Club Škofja Loka and football in the Škofja Loka Education Society. He mentioned in his notes the first small football playing fields in Zvezda Park and behind the abattoir, and then also a larger one owned by the Orel Physical Training Society and the Sokol Society in Puštal. Conditions for play in gyms were modest, but they were there, Tine Pirc stressed.

The Orel Society ceased physical training and sports activities due to political circumstances in the country. The Sora football club therefore operated within the framework of the Škofja Loka Education Society. Events took place successfully, a series of very good players were trained and they linked up with the officers and non-commissioned officers of the Loka garrison. Later, irrespective of political affiliation, the Sora football club team was supplemented with individual players from the Sokol section.

Loka football did not entirely cease at the beginning of the Second World War. The German occupying forces encouraged sports cooperation with local players in every way. It continued to some extent until 1943 and then, because of the violence of the police against the civilian population and the departure of players to join the partisans, all sports activities, including football, ceased in Škofja Loka.

The commemorative notes of Tine Pirc, Adolf Gerjol and Urh Kalan tell us how football appeared in Slovenia and Škofja Loka from 1929-1945 and for a short period after the Second World War. All three deserve credit for the development of the game of football, as players and managers in various societies and clubs.